

Mûsikî

*Millî Mûsikîmizi
nasıl kurtarıyoruz ?*

OKULLARIMIZ

Edip ÖZİŞİK

Millî musikimizin çeşitlenmesi bakımından, gençliğin yetiştiği okullardaki musiki hareketleri pek önemlidir. Muhtelif kademe ve derecedeki okullarımızda «folklor» musikisi yanında, «klâsik» Türk musikisi de öğretilmeli, polifonik Türk musikisi çalışmalarına yer verilmek suretiyle yarının büyüklerinin millî musikimizi daha çok sevmeleri ve anlamaları imkânı sağlanmalıdır.

Genel Musiki Tarihi ile birlikte «Türk Musikisi Tarihi» de öğretilerek Türk Musiki Dehâları örneklerle tanıtılmalıdır.

Akademik musiki kültürü Güzel Sanatlar Akademisi'nin Musiki Bölümü'nde bütün detaylarıyla verilmelidir. Güzel Sanatların kraliçesi olarak tavsif ettiğimiz musikiden tek kelimenin bahsedilmediği bir Akademiye Güzel Sanatlar Akademisi demenin ne kadar doğru olacağını tartışmak dahi fuzulüdür.

Kanaatimizce bağımsız bir Türk Musikisi Akademisi'nin kurulması isabetli olacaktır.

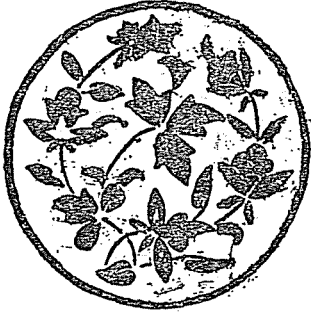
Millî Eğitim bünyesine girmeyen Özel Musiki Okullarının kurulup faaliyete geçmelerini takdirle kaydediyoruz. Yarının musiki ordusuna eleman verecek olan bu okulların, meğûl kıymetlerin ortaya çıkmasında büyük rolü olacağı şimdiden söylenebilir.

Okulda musiki, musiki okulu ne kadar önemli ise uygulanacak METOD meselesi de o kadar önemlidir. Bu «ortak metod» işini Konservatuvarlar ve oradan yetişecek elemanlar halledeceklerdir.

Su gerçeği bir kere daha açıklayalım ki musiki meselelerimiz ne dağ başlarında, ne de meyhane ve gazino köşelerinde değil, ancak okullarda çözüm imkânına kavuşabilecektir.

DERNEKLERİMİZ :

Türkiye Müzikseverler Derneği'nin ele alacağı birçok davalar onun kuruluşunu beklemektedir. Musikin teknik ve ya estetik konularıyla ilgilenenlerle millî musikimize hizmet ide-

alinde olanların kuracakları bu derneklerin —birlikten kuvvet doğacağı düşünülünce— ne derece faydalı işler başarabilecekleri izahtan vârestedir.

Daha çok bölge kurumları olan bu derneklerin millî musikimizin çeşitlenmesine yapacakları direkt veya indirekt yardımlar asla küçümsenmemelidir.

SENDİKALARIMIZ :

Millî musikimizi çeşitlendirmek konusunda musiki sendikalarının indirekt tesirleri olacaktır.

Bu arada Türkiye Bestekârlar Birliği'nin kanunî kuruluşu ile musiki dâvamıza önemli hizmet fırsatları doğması tabii olduğuna ilâve edelim.

PLÂK ŞİRKETLERİMİZ :

Millî musikimizin gelişmesinde plâk şirketlerimizin tutumları özel bir önem taşımaktadır. Memnulukla müşahede ediyoruz ki plâk şirketlerimiz son yıllarda elde ettikleri başarılarla mutlu bir gelişmenin içindedirler. Her gün yeni yeni plâk fabrikalarımızın kurulması ve plâk şirketlerinin artması ümit verici bir manzardır. Tek kelime ile, plâk endüstrisi tempolu adımlarla ilerlemektedir. Toplumumuzun ilgi ve sevgisinin artması Türk Musikisi plâklarının —eski ile kıyas edilemeyecek derecede— satışlarının da artmasına âmil olmuştur.

Ancak, bu endüstriyel hacimleşme yanında, çıkarılan plâkların gerek kalite, gerek icra bakımından mükemmeliyetlerinden bahsetmek mümkün değildir.

Satışa arz edilen plâkların yarısından fazlasını folklor musikisi eserleri teşkil etmektedir. Folklor musikisi eserlerinin yüksek nisbetini oldukça düşündürücü bulmakla beraber, hayra yormak uygun düşecektir.

Folklor veya şarkı musikisi olsun plâğa alınan eserlerin seçiminde isabetli hareket edilmekte olduğu iddia edilemez.

Umumî olarak plâkçılığımızda tenkide uğrayan hususlar şunlardır:

a) Kaliteli eserler seçimi fikri henüz yerleşmemiştir. Halk çoğunluğunun tuttuğu veya tutacağı noktadan hareket edilerek piyasaya eser çıkarılması; bu işlere sadece «ticarî» gözlükle bakıldığı, sanat ve güzellik ölçülerine itibar edilmediği hakkındaki görüşü doğrulamaktadır. Her ne kadar plâk şirketleri, kuruluşları bakımından, sırf ticarî müesseseler sayılabilirlerse de gördükleri âmme hizmeti bakımından millî musikimize faydalı bir tutuma sahip olmalarını beklemek Türk musikiseverlerinin tabii bir hakkıdır. Plâkçılarımız kaliteli eserleri seçmekte şüphesiz tamamen hürdürler ama millî musikimize fayda yerine zarar verecek eserleri baştaçı etmeleri, bu yolda reklâm ve rekabet kampanyalarını genişletmeleri de hoşgörülükle mütalâa edilemez.

Burada bir soru soralım: Acaba plâkçılarımız, gerçekten kaliteli eserleri, gerçekten kaliteli icralarla plâk haline getirdiler ve yayma ve tanıtma hususunda gerekli reklâmdan kaçmadılar da gerçekten hüsrana mı uğradılar? Bazı plâkların satışlarının düşük olma sebebi —diğer faktörler hesaba katılmaksızın— ne dereceye kadar seçilen eserlerin kaliteli (!) olmalarına bağlanabilir ve bu gibi başarısızlıkların nisbeti yüksek midir?

Kanaatimizce bu suale kimse açık bir cevap verecek durumda değildir. Her halde bazı eserlerin plâklarının satışında başarıya ulaşamamış olmasının ana sebebi hiçbir zaman «kalite» olamaz; mutlaka başka sebeplerin dahli olduğu nazara alınmalıdır.

Bizim temennimiz plâkçılarımızın çıkaracakları eser hususunda titiz davranmaları, kaliteden mahrum «harcâlem» eserlere itibar etmemeleridir. Şurası muhakkak ki halkın aşağılık hislerine tercüman olan ve aşağılık zevklerine hitab eden eserleri öğünerek neşretmek, yüksek tirajlara ulaşmak marifet değildir. Biz, plâkçılarımızı yüksek zevkiselinin hassas bir ibresi olarak görmek ve millî musikimizin hayrına olan sanatsever tutumlarını alkışlamak istiyoruz.

Unutmadan ekleyelim ki kaliteli bir eserin kaliteli bir icra ile tatminkâr bir netice elde edemesi mantığın kabul edemeyeceği bir iştir.

b) Kaliteli eser seçimi kaliteli icra takib etmek mecburiyetinde olmakla beraber plâkçılarımız —maalesef— kaliteli icraya gereken önemi vermemektedirler. Hiç icra edilmediği halde «en çok yarım saat içinde» eser geçilmekte ve son şekilde kaydedilmektedir. Aşırı sürat mutlaka kalitenin aleyhine olmaktadır. Oysa ki plâkçılık; daha çok çalışma, daha çok titizlik, daha çok dikkat isteyen bir iştir.

Burada «eserin ruhuna uyan icranın tertibi» meselesine temas etmeyeceğiz. (Bilindiği gibi bu, Musiki Estetiği'nin yetkisine giren bir konu olup hatânın tamamını plâkçıda aramak haksızlık olur.)

c) Ses alma tekniğindeki bilgisizlik, imkânsızlık veya dikkatsizlik yüzünden randuman düşmektedir.

Ses alma cihazlarının hassasiyetle ayarlanmasından önce «AKUSTİK» meselesinin halli gereklidir. Kanaatimizce plâkların istenilen nefasette olmamasının başlıca sebeplerinden biri de «akustikteki bozukluk»tur. Türk malı plâkların; gerekli akustik şartları sağlandığı ve ölçülü bir eko ve stereo uygulaması başarıldığı takdirde yabancı plâkların mükemmeliyetini elde etmesinin kolaylaşacağını söyleyebiliriz.

ç) Plâk satışa çıkmadan önce ve satışa çıktuktan sonra yeterince reklâm yapılmalıdır. Reklâmın plâk satışlarına yapacağı tesirin müsbet olacağı şüphesizdir. Sistemli bir reklâm verim sağlamakla gecikmeyecektir.

Yukarıda bahsedilen hususların hakkıyla yerine getirilmesi halinde plâkçı için de, millî musikimiz için de faydalı sonuçlara ulaşacağına eminiz.

Plâkçılarımızın hakkındaki tavsiyelerimizi iki ana esas üzerinde toplayacağız :

1 — Polifonik Türk Musikisi eserleri konusunda plâkçılarımızı bekleyen vazifeler vardır. Gerçekten de plâkçılarımız Polifonik Türk Musikisi eserlerini plâk halinle getirmeğe ve yaymağa çalışmakla meslekî bir borçlarını ödemiş olacaklarına inanmaktadırlar.

2 — Polifonik Türk Musikisini değerli örnekleriyle yaymağa çalışmak görevleri yanında Teksesli Türk Musikisi eserlerinden satış ihtimali fazla olanlarını değil, ciddinden buna lâyık olanlarını seçerek plâk haline getirmeleri ve topluma sunmaları, plâkçılarımız için övünülecek bir tutum olarak benimsemelidir.

Heyhat! Plâk koleksiyonlarını ne çok kalitesiz plâk işgal etmiştir! Öte yanda kimbilir kaliteli kaç eser plâk haline gelmek şanslarını —bestekârların ümitleriyle birlikte— yitirmiştir!

Toplum hayatındaki direkt tesirleri aşikâr olan plâkçılarımızın olgun bir «sanat şuuruna» varmalarını beklemek hakkımızdır.

MİLLİ MUSİKİMİZİ ÇEŞİTLENDİRMEK BAKIMINDAN DEVLETE DÜŞEN VAZİFELER NELERDİR VE BU VAZİFELER NASIL YERİNE GETİRİLEBİLİR?

Bu, «son ravund»dur. Bestekârlarla başladığımız ilk ravunttan itibaren sürüklediğimiz bu «maç»ın en heyecanlı ve kritik safhasına gelmiş bulunuyoruz. Ne var ki bu son ravundu galibiyetle bitirmek zorundayız. Zira, kanaatimizce, bu ravunnda düğüm çözülmüş olacaktır.

Hemen belirtelim ki bizim anladığımız mânada Devlet, kalabalık bir ailede çeşitli sorumlulukları olan bir «baş» ve müşfik bir «baba» gibidir. Onun gerçek görevi toplumu mutlu kılmaktır. Sorumluluk duygusu yanında şefkat duygusu taşımayan bir baba tasavvur edilemez.

Şu halde toplumu kuran kişiler —ne sıfat ve mertebede olurlarsa olsunlar— Devletin sıcak elinden tutmak ve onun gösterişsiz koruyuculuğuna sığınmak ihtiyacındadırlar. Millî musikimizin çeşitlendirilmesi bakımından fertlere ve fertlerin teşkil ettikleri topluluklara düşen vazifeler yanında, millet bütünlüğünü temsil eden Devlete düşen vazifeler asla küğümsenemez.

İlk bakışta musiki işinin hemen de münhasıran fertleri ilgilendirdiği ve Devleti doğrudan doğruya ilgilendirmediği sanılabilirse de manzara hiç de öyle değildir.

Devlet; musiki konusunda yerine göre yapıcı, yerine göre destekleyici ve yerine göre plânlayıcı durumdadır. Bunları sırasıyla açıklayalım:

I) Devletin Musiki Bakımından Yapıcılığı:

Toplumun mutluluğu için Devletin yapıcı durumda bulunması, (yâni ferdin yapmadığı veya yapamadığı şeyleri yapması) tabii bir vazifedir. Buna göre; devlet, fertlerin veya ferdi toplulukların kendi güçleriyle başaramıyacakları topluma yararlı işleri başarmakla mükelleftir.

Bugün Polifonik Türk Musikisinin lüzum ve ehemmiyetinde herkes birleştiği halde bunun tatbiki ve taammümü hususunda müsbet bir netice alınmamaktadır. Çünkü; bu dâvanın, kişilerin çabalarıyla değil, ancak Devletin yapıcı müdahaleleriyle yoluna girebileceği hesaplanmaktadır.

Şu üç önemli noktayı kaydetmeden geçmeyelim:

a) Radyoda olsun, Konservatuvarlarda veya

okullarda olsun, Polifonik Türk Musikisinin uygulama alanına atılabilmesi Devlet babanın himmetine bağlıdır.

b) Vaktiyle «Sanayi Nefise Encümeni»nin Türk enstrümanlarının musiki okullarında öğretimi yasak eden kararının kaldırılabilmesi Devletin musiki siyasetini değiştirmesine bağlıdır.

c) Gerçek musiki kültür ve sanatının bütün şaşaası ile topluma mal edilebilmesi Devletin önayak olmasına bağlıdır.

Hülâsa; musikiden ilim, ahlâk ve zevk bakımından elde edilebilecek her türlü faydalı sonuç Devletin yapıcı tutum ve hamleleri ile kabildir.

II) Devletin Musiki Bakımından Destekleyiciliği:

Bazı işler ve teşebbüsler vardır ki Devletin —ve onu temsilen kanunun— desteği olmadıkça başarıya ulaşamaz.

Musiki bakımından başlıca Devlet destekleri şunlardır:

a — Millî musikiye yapılacak yüksek ferdi hizmetleri takdirden aslâ geri kalmamak,

b — Ferdi veya topluluk başarılarını mükâfalandırmak ve taltif etmek,

c — Daima sanatın koruyucusu olarak sanatkârı mânen teşvik etmek,

ç — Marifetin iltifata tâbi olduğunu unutmayaarak sanatkârın maddeten tatminine imkân hazırlamak.

III) Devletin Musiki Bakımından Plânlayıcılığı:

Yapıcı veya destekleyici durumunda olmaksızın devletin sadece plânlayıcı durumda olması gereken hallerin varlığı aşikârdır. Aslında Devletin çıkardığı ve musiki hayatını ilgilendiren bütün kanun, karar ve nizamlar —çeki düzen verme amaçları dolayısıyla— belli bir plânın ve belli bir musiki politikasının esaslarını teşkil etmektedir.

Bugünkü Türk Musikisinin genel rotasını Devletin çizmesi ve ona yön vermesi gerektir. Bu rota ve bu yönün Türk Musikisini selâmete ulaştırıcı olduğu unutulmayarak musikinin her dalındakilerin faydalı ve daha faydalı olmak, yaratıcı ve daha yaratıcı olmak yolundaki arzu ve cehdlerini, çalışma ve çabalarını müsbete ulaştırmak için plânlar yapılmalıdır.

Dâvanın zorluğu nelerin, nasıl yapılacağından çok, dâvaya sınıksız sarılmadadır. Dâvaya sınıksız sarıldığı takdirde elbette gözüm yolları bulunmakta gecikilmeyecektir.

Bir kere daha tekrarlayalım ki millî musikimizin çeşitlenmesi bakımından dâvaya Devletin alâka ve müdahalesi şarttır. Bu alâka ve müdahale olmadan musiki dâvamızın ne köklü olarak anlaşılması, ne de köklü gözüm yollarının araştırılması mümkün bulunmamaktadır. Muhakkak ki Devletin bu dâvaya eğilmesi ferahlatıcı bir havanın esmesine ve başarıya güvenin tazelenmesine vesile olacaktır.

Böylece millî musikimizin mutlu yarınlarına ulaşmasında —bestekârdan Devlete kadar— rol sahibi olanları UYARMAK ve KUTSAL GÖREV BAŞINA ÇAĞIRMAK'la sözlerimi bitiriyorum.